

ВИСНОВОК
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Суптelo Ольги Сергіївни
на тему «Постіндустріальні трансформації міста Харкова:
суспільно-географічні аспекти»
на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 103 – Науки про Землю
з галузі знань 10 – Природничі науки

1. Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт університету.

Актуальність теми дисертаційної роботи обумовлена необхідністю комплексного дослідження просторово-часових особливостей постіндустріальних трансформацій міста Харкова на всіх ієрархічних рівнях його функціонування. Сучасні українські міста, зокрема, місто Харків, є прикладами типових постсоціалістичних фрагментованих міст, розвиток яких залежить від ряду економічних та політичних передумов. У такій ситуації важливим є виявлення оптимального вектору розвитку для міських територій, що можливе лише завдяки комплексному дослідженню. Маючи значну індустріальну спадщину, місто Харків балансує на межі повної індустріалізації та неоіндустріалізації, що загалом є характерним для більшості великих промислових міст Східноєвропейського регіону.

Актуальність описаних проблем, їх теоретичне та практичне значення зумовили вибір теми дослідження, його мету та завдання.

Мета полягає у встановленні просторово-часових особливостей та механізмів постіндустріальних трансформацій міста Харкова, виявленні проблем та обґрунтуванні перспектив подальшого успішного трансформування міста в контексті постіндустріального розвитку.

Для досягнення поставленої мети були визначені завдання:

- визначити теоретико-методологічні засади суспільно-географічного дослідження постіндустріальних трансформацій міст;
- виявити передумови та фактори постіндустріальних трансформацій міста Харкова та вдосконалити періодизацію етапів його розвитку;
- охарактеризувати соціально-економічні, демографічні, просторово-функціональні трансформації міста Харкова в період постіндустріального переходу;
- виявити та оцінити існуючі прояви постіндустріальних трансформацій у міському просторі Харкова;

- встановити і обґрунтувати фактори, що впливають на постіндустріальні трансформації міста Харкова, та відповідні етапи постіндустріального переходу;
- дослідити ставлення населення до тенденцій перетворення міського простору, перцепційне бачення території міста та його окремих дестинацій; готовність резидентів міста до їх залучення у формування та реалізацію міської політики;
- виконати моделювання траєкторії розвитку міста Харкова, визначити проблеми та обґрунтувати перспективи постіндустріальних трансформацій та подальшого розвитку.

Об'єкт дослідження – постіндустріальні трансформації міста.

Предмет дослідження – суспільно-географічні особливості постіндустріальних трансформацій міста Харкова.

Методи дослідження. Методологічна база суспільно-географічного дослідження постіндустріальних трансформацій міст побудована на основі міждисциплінарного підходу, що включає в себе основні методологічні засади географічного, системного, синергетичного, історичного підходів, а також комплексу філософських, загальнонаукових, конкретнонаукових та спеціальних методів. Зокрема, методи аналізу та синтезу використані для опрацювання існуючих наукових підходів до вивчення постіндустріального розвитку та трансформацій суспільства та міст, аналізу попередніх досліджень, поняттєво-термінологічного апарату; метод спостережень – для вивчення зміни міського простору в період трансформування; метод опису – для характеристики існуючого стану розвитку міської соціогеосистеми в період постіндустріального розвитку; метод ретроспективного аналізу – для визначення етапів розвитку та трансформування досліджуваного міста; математико-статистичний метод – для аналізу статистичної бази даних за демографічними та соціально-економічними показниками та обробки результатів соціологічного дослідження; історичний метод – у ретроспективному аналізі та періодизації формування і розвитку міста; графічний метод – для візуалізації результатів дослідження та розробки інфографіки; порівняльно-географічний метод – при порівнянні показників постіндустріального розвитку та трансформацій міста, визначені місця Харкова в країні та регіоні за досліджуваними показниками, встановлені факторів та передумов його розвитку та трансформування; порівняльно-історичний – при порівнянні особливостей функціонування міста та міської території в різні періоди розвитку, а також для співставлення в динаміці ряду показників постіндустріального розвитку міста; математико-статистичні методи (описова та індуктивна статистика) – для узагальнення та інтерпретації результатів

соціологічного дослідження; факторний аналіз – для виявлення та вивчення факторів трансформування міської соціогеосистеми в постіндустріальний період; соціологічні методи (опитування) – для вивчення соціологічної складової міських трансформацій та відношення населення до міста, його розвитку та проблем функціонування; контент-аналіз ЗМІ, наукових джерел та відкритих питань опитування використано для акумулювання, узагальнення та диференціювання отриманих результатів; метод моделювання траєкторії розвитку використано з метою візуалізації процесів трансформування міської соціогеосистеми, метод перцепційного портрету території – для візуалізації результатів соціологічного опитування, що демонструє ставлення населення до міста та міської території, морфологічний аналіз проведено для вивчення морфологічних структур деяких районів міста, що дозволило виявити функціональні зони в міському середовищі і зробити висновки про якість організації простору; методи візуальної антропології та соціології – для виявлення та дослідження епіцентрів міських постіндустріальних трансформацій.

Дисертаційна робота виконана відповідно до напрямів та тематики науково-дослідної роботи кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Дослідження пов’язано з темами «Суспільно-географічні особливості стійкого регіонального розвитку (на прикладі Харківської області)» (2015–2017 рр., ДР № 0115U000504) та «Територіальне планування Харкова та Харківського регіону на основі демографічного потенціалу: теоретико-методична розробка» (2017 р., ДР № 0116U000964), а також з міжнародним міждисциплінарним дослідницьким проектом “Ukrainian geopolitical fault-line cities: urban identities, geopolitics and urban policy” (Українські міста на лінії геополітичного розлуку) спільно з університетом Осло (Норвегія).

2. Формулювання наукового завдання, нове вирішення якого отримано в дисертації.

Дисертацію Суптело О. С. присвячено встановленню просторово-часових особливостей та механізмів постіндустріальних трансформацій міста Харкова, дослідженням просторових та морфологічних змін публічних міських просторів Харкова, виявленню проблем функціонування та ефективного трансформування міста й перспектив для подальшого успішного розвитку в контексті постіндустріального переходу.

3. Наукові положення, розроблені особисто дисертантою, та їх новизна.

Наукова новизна результатів дослідження, отриманих особисто здобувачкою, полягає у наступному:

вперше:

- встановлено та обґрунтовано фактори постіндустріальних трансформацій міста Харкова та виявлено силу їхнього впливу в окремі періоди;
- виконано моделювання траєкторії розвитку міста Харкова із визначенням і обґрунтуванням точок біфуркації за досліджуваний період;
- досліджено ставлення населення до тенденцій перетворення міського простору, перцепційне бачення території міста та окремих дестинацій, готовність до партисипативного управління містом Харковом;

удосконалено:

- поняттєво-термінологічний апарат дослідження постіндустріальних трансформацій міста за рахунок авторського визначення поняття «постіндустріальний розвиток міста»;
- періодизацію розвитку та функціонування міста Харкова; встановлено основні етапи постіндустріального переходу;
- методику суспільно-географічного дослідження постіндустріальних трансформацій міста Харкова, зокрема за рахунок мультидисциплінарного підходу при застосуванні суспільно-географічних, математико-статистичних, соціологічних методів, просторового та морфологічного аналізу.

отримало подальший розвиток:

- суспільно-географічне дослідження просторово-часових особливостей функціонування, розвитку та трансформування міста Харкова, його населення та міського середовища;
- виявлення проблем, визначення перспектив постіндустріальних трансформацій міста Харкова з позиції суспільної географії.

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються.

Ознайомлення з матеріалами дисертації та публікаціями здобувачки дає підстави зробити наступні висновки.

Наукові положення, рекомендації та елементи наукової новизни, які виносяться дисертанткою на захист, є достатньо обґрунтованими та достовірними. Це підтверджується основним змістом дослідження та переліком використаних джерел. У процесі доказової аргументації теоретичних положень, висновків і рекомендацій дисертанткою проведено комплексний аналіз і узагальнення фундаментальних положень концепцій постіндустріальних трансформацій міських

соціогеосистем в їх проявах на основних ієрархічних рівнях та підсистемах. Інформаційну базу дослідження склали зібрані й опрацьовані особисто авторкою офіційні матеріали Державної служби статистики України, Головного управління статистики у Харківській області, Департаменту праці та соціальної політики, Департаменту охорони здоров'я, Департаменту науки та освіти, Департаменту інфраструктури, Департаменту економіки та комунального майна, Департаменту містобудування та архітектури Харківської обласної державної адміністрації; наукових монографіях та публікаціях вітчизняних і зарубіжних учених, нормативно-правових документів, результатах власних спостережень і досліджень здобувачки.

Основні результати дослідження базуються на таких загальнонаукових і спеціальних методах пізнання, як методи узагальнення, логіки та наукової абстракції, метод опису, ретроспективного аналізу, моделювання, систематизації, математико-статистичний метод, метод формалізації, історичний (порівняльно-історичний, метод ретроспективного аналізу), метод спостереження, графічний метод, метод морфологічного аналізу, порівняльно-географічний метод, метод SWOT-аналізу, соціологічні методи тощо.

У висновках дисертації наведено результати теоретичного узагальнення та просторово-часового аналізу трансформування міської соціогеосистеми в період постіндустріального переходу на прикладі міста Харкова. Висновки є послідовно викладеними, логічно обґрунтованим підсумком проведеного дослідження та повністю відображають основні положення виконаної роботи й перспективні напрями практичного застосування її результатів.

5. Рівень теоретичної підготовки здобувачки, її особистий внесок у розв'язання конкретного наукового завдання. Рівень обізнаності здобувачки з результатами наукових досліджень інших учених.

Суптelo О. С продемонструвала високий рівень теоретичної підготовки. Теоретичну базу дослідження складають відомі та усталені положення концепції постіндустріального розвитку, концепції «нового урбанізму», концепції соціогеосистеми, концепції перцепційного прийняття території, іміджу та брендингу території, стратегування розвитку тощо. Обґрунтовано етапність розвитку міської соціогеосистеми в контексті концепції постіндустріального розвитку. Проаналізовано передумови та фактори постіндустріальних трансформацій міської соціогеосистеми Харкова. Досліджено просторово-часові особливості розвитку та трансформування економіки міста, соціальної сфери, населення, функціональних зон. Проаналізовано трансформації міських просторів. Розкрито основні переваги та недоліки міської іміджевої політики. Визначено

соціологічну складову постіндустріальних трансформацій міста. Виявлено та обґрунтовано фактори впливу на ефективний перехід до постіндустріального етапу міського розвитку. Розроблено модель траєкторії оптимального розвитку Харкова як міської соціогеосистеми за період з 1991 по 2019 роки. Виявлено проблеми та визначено перспективи подальшого розвитку міста на засадах постіндустріальних трансформацій.

Здобувачка показала високий рівень обізнаності теорії та методології суспільної географії, зокрема з результатами наукових досліджень досліджуваної проблематики інших учених.

6. Наукове та практичне значення роботи.

Наукове і практичне значення результатів дисертації Суптело О. С. полягає у тому, що вони становлять нові науково-обґрунтовані положення й висновки, які у сукупності вирішують конкретне наукове завдання щодо виявлення проблем та обґрунтування перспектив успішного трансформування міста Харкова в контексті постіндустріального розвитку на основі встановлення просторово-часових особливостей та механізмів постіндустріальних трансформацій.

На теоретичному рівні дисертантою обґрунтовано методику суспільно-географічного дослідження постіндустріальних трансформацій міських соціогеосистем з позиції комплексного міждисциплінарного підходу; розкрито сутність домінуючих дефініцій постіндустріального розвитку та трансформування міста як соціогеосистеми; запропоновано авторське визначення поняття «постіндустріальний розвиток міст».

Практичне значення результатів дослідження полягає у виявленні просторово-часових особливостей розвитку, функціонування та трансформування міста Харків як соціогеосистеми, аналізі рівня та особливостей взаємодії населення та міського простору міста, що трансформується; досліджені соціально-економічних, демографічних та просторових зрушень у період постіндустріального переходу; ідентифікації та обґрунтуванні проблем та перспектив розвитку міста в умовах подальшого трансформування.

Розроблена методика та отримані науково-практичні результати можуть бути основою для подальших суспільно-географічних досліджень міських просторів та трансформаційних процесів міст України в перехідний до постіндустріального етапу розвитку. Теоретико-методичні положення дисертації з позицій їх системності можуть бути використані для оцінки екологічного навантаження на урбландшафти та визначення антропогенного впливу на природні екосистеми міст.

7. Використання результатів роботи.

Окремі висновки, рекомендації та положення, представлені в дисертаційній роботі, знайшли практичне впровадження:

- у рамках виконання науково-дослідної роботи «Суспільно-географічні особливості стійкого регіонального розвитку (на прикладі Харківської області)» (державний реєстраційний номер 0115U000504) на кафедрі соціально-економічної географії і регіонознавства факультету геології, географії рекреації і туризму Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна для встановлення просторово-часових особливостей функціонування економіки та інфраструктури міста Харкова; демографічного потенціалу міста Харкова та обґрунтування шляхів підвищення конкурентоспроможності міста;
- у рамках виконання науково-дослідної роботи «Територіальне планування Харкова та Харківського регіону на основі демографічного потенціалу: теоретико-методична розробка» (державний реєстраційний номер 0116U000964) на кафедрі соціально-економічної географії і регіонознавства факультету геології, географії рекреації і туризму Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна для встановлення просторових особливостей функціонування міста Харкова та обґрунтування перспектив розвитку та трансформування міста в сучасних умовах;
- у рамках реалізації міжнародного дослідницького проекту № 287267 “Ukrainian geopolitical fault-line cities: urban identities, geopolitics and urban policy” («Українські міста на лінії геополітичного розлому: міська ідентичність, геополітика та міська політика») з акцентом на геополітику, урбаністику, дослідження медіа, суспільну географію, політологію, наданого програмою NORRUSS та фінансованого Науковою Радою Норвегії відповідно до угоди між Департаментом соціології та суспільної географії Університету Осло та Харківським національним університетом імені В. Н. Каразіна (від 16.11.2018 р.), зокрема проведені дисеранткою дослідження індустріальної спадщини та ідентичності населення міста Харкова, особливостей концентрації та просторового аналізу;
- у рамках розробки плану та програми розвитку Немишлянського району Харківської міської ради, а також при складанні Стратегії розвитку зазначеного району, розглядалися та отримали схвалальну оцінку окремі результати просторово-часового аналізу соціально-економічних показників у розрізі районів міста Харкова та окремі елементи аналізу трансформації індустріальних просторів і об'єктів Харкова;

- у рамках складання Стратегії розвитку міста Перещепине на період до 2027 року використані елементи наукових розробок дисерантки, а саме аналіз просторових змін території міста, та запропоновані перспективні напрями розвитку промислових територій міста, які були розглянуті та отримали схвальну оцінку адміністрацією Перещепинської міської об'єднаної територіальної громади Дніпропетровської області;
- в освітній процес у рамках викладання наступних дисциплін: «Історія урбанізації та основи геоурбанистики», «Географія світових урбосистем», «Географія розселення населення», «Геоурбанистика», «Практикум з проблем регіонального розвитку» факультету геології, географії рекреації і туризму Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

8. Повнота викладу матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок здобувачки в публікації.

Дисеранткою підготовлено 32 наукових працях. Основні положення дисертації опубліковано в 26 наукових працях, із них сім – у наукових фахових виданнях України, у тому числі одна – у фаховому виданні категорії «А»; 19 – у матеріалах, що засвідчують апробацію результатів дисертаційного дослідження. П'ять публікацій матеріалів конференцій індексуються в міжнародних наукометрических базах (Scopus та Web of Science).

Загальний обсяг опублікованих матеріалів складає 15,32 д.а. особисто автору належать 8,04 д.а., з них 7,14 д.а. висвітлюють основні положення дисертації.

Публікації у наукових фахових виданнях України:

1. Niemets L., Lohvynova M., **Suptelo O.** Sociological methods in human-geographic researches: features of application. *Часопис соціально-економічної географії*. 2019. Вип. 26. С. 13–23.
URL : <https://periodicals.karazin.ua/socecongeo/article/view/13597/12799>
(Особистий внесок здобувачки: проаналізовано особливості інтегрування та адаптування соціологічних методів при веденні соціально-економічних досліджень).
2. **Suptelo O.** Methodological levels of research the post-industrial development of the city. *Часопис соціально-економічної географії*. 2019. Вип. 27. С. 13–19.
URL: <https://periodicals.karazin.ua/socecongeo/article/view/15407>
3. **Суптело О. С.** Передумови постіндустріального розвитку міст (на прикладі міста Харкова). *Науковий вісник Харківського державного університету. Серія «Географічні науки»*. 2019. Вип. 10. С. 96–100.
URL : <https://gj.journal.kspu.edu/index.php/gj/article/view/250>

4. **Суптelo О. С.** Теоретичний бекграунд постіндустріального міста. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Географічні науки»*. 2019. Вип. 11. С. 68–72.
URL : <https://gj.journal.kspu.edu/index.php/gj/article/view/291>
5. **Суптelo О. С.** Постіндустріальні трансформації старопромислових районів міста Харкова. *Економічна та соціальна географія*. 2020. Вип. 83. С.53–62.
URL : http://bulletin-esgeograph.org.ua/images/docs/Volume-83/Suptelo_53-62.pdf
6. **Суптelo О. С.** Демографічні трансформації в період постіндустріального переходу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Географічні науки»*. 2020, Вип. 12. С. 32–42.
URL : <https://gj.journal.kspu.edu/index.php/gj/article/view/291/279>

Публікація у фаховому виданні України, яке входить до категорії «A», індексується наукометричною базою Web of Science

7. Niemets L., **Suptelo O.**, Zavetnyi S., Redin V., Baynazarov A. Dynamics of the populationnumber in global cities of the easteuropean region. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Серія «Геологія. Географія. Екологія»*. 2018. Вип. 48. С. 143–151. (*Web of Science*)
URL: https://apps.webofknowledge.com/InboundService.do?product=WOS&Func=Frame&DestFail=http%3A%2F%2Fwww.webofknowledge.com&SrcApp=RRC&locale=ru_RU&SrcAuth=RRC&SID=F3y2oMamLOXOKwgCZ5I&customersID=RR_C&mode=FullRecord&IsProductCode=Yes&Init=Yes&action=retrieve&UT=WOS%3A000438171500012 (Особистий внесок здобувачки: виконано групування міст Східно-Європейського регіону за показниками демографічного розвитку).

Наукові публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертацій:

8. Niemets L, Husieva N., **Suptelo O.**, Sehida K. Kravchenko K. Research of Brownfields and Greyfields of the City: Theory and Practice // Proceedings of the 32nd International Business Information Management Association Conference (IBIMA) / Editor Khalid S. Soliman, 15–16 November, Seville, Spain, 2018. P. 409–439. (*Scopus, Web of Science*)
URL : https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85063055212&origin=resultslist;https://apps.webofknowledge.com/InboundService.do?product=WOS&Func=Frame&DestFail=http%3A%2F%2Fwww.webofknowledge.com&SrcApp=RRC&locale=ru_RU&SrcAuth=RRC&SID=F3y2oMamLOXOKwgCZ5I&customersID=RR_C&mode=FullRecord&IsProductCode=Yes&Init=Yes&action=retrieve&UT=WOS%3A000508553200035 (Особистий внесок здобувачки: досліджено вплив покинутих

територій, в тому числі промислових, на сучасний розвиток міста, та можливі механізми адаптування таких територій).

9. Sehida, K., Husieva, N., Niemets, L., **Suptelo O.**, Kliuchko P., Kliuchko L. Migration challenges of the 21st century: The experience of Ukraine // Proceedings of the 32nd International Business Information Management Association Conference (IBIMA) / Editor Khalid S. Soliman, 15–16 November, Seville, Spain, 2018. P. 328–337. (*Scopus, Web of Science*)
URL : <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85063057979&origin=resultslist>;
https://apps.webofknowledge.com/InboundService.do?product=WOS&Func=Frame&DestFail=http%3A%2F%2Fwww.webofknowledge.com&SrcApp=RRC&locale=ru_RU&SrcAuth=RRC&SID=F3y2oMamLOXOKwgCZ5I&customersID=RRC&mode=FullRecord&IsProductCode=Yes&Init=Yes&action=retrieve&UT=WOS%3A000508553200028 (*Особистий внесок здобувачки: встановлено територіальні особливості внутрішніх міграційних потоків зважаючи на вплив великих міст*).
10. Суптelo O. C. City: Definition and Classification. // Academic and Scientific Challenges of Diverse Fields of Knowledge in Diverse Fields of Knowledge in the 21st Century : матеріали Міжнародної студентської наукової конференції, 1 березня 2019 р., Харків, С. 142–145.
11. Niemets L., **Suptelo O.**, Husieva N., Lohvynova M., Telebienieva Je. Industrial heritage as a composition of post-industrial city (basic case Kharkov, Ukraine) // Proceedings of the 33nd International Business Information Management Association Conference (IBIMA) / Editor Khalid S. Soliman, 10–11 April, Granada, Spain, 2019. P. 3049–3063. (*Scopus, Web of Science*)
URL : <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85074099460&origin=resultslist>;
https://apps.webofknowledge.com/InboundService.do?product=WOS&Func=Frame&DestFail=http%3A%2F%2Fwww.webofknowledge.com&SrcApp=RRC&locale=ru_RU&SrcAuth=RRC&SID=F3y2oMamLOXOKwgCZ5I&customersID=RRC&mode=FullRecord&IsProductCode=Yes&Init=Yes&action=retrieve&UT=WOS%3A000503988804066 (*Особистий внесок здобувачки: проаналізовано можливі шляхи повторного залучення покинутих індустриальних територій та вплив існуючої індустриальної спадщини на розвитку міста*).
12. Niemets L., **Suptelo O.**, Lohvynova M., Sehida K., Kliuchko L. Post-industrial development of the city of Kharkiv (Ukraine): backgrounds and realities // Proceedings of the 34nd International Business Information Management

Association Conference (IBIMA), / Editor Khalid S. Soliman, 13–14 November, Madrid, Spain, 2019. P. 500–509. (*Web of Science*)
URL : https://apps.webofknowledge.com/InboundService.do?product=WOS&Func=Frame&DestFail=http%3A%2F%2Fwww.webofknowledge.com&SrcApp=RRC&locale=ru_RU&SrcAuth=RRC&SID=F3y2oMamLOXOKwgCZ5I&customersID=RR_C&mode=FullRecord&IsProductCode=Yes&Init=Yes&action=retrieve&UT=WOS%3A000556337401011 (Особистий внесок здобувачки: визначено передумови постіндустріального розвитку міста Харкова).

13. **Суптело О. С.** До питання вивчення поняття постіндустріальний розвиток міст // Регіон–2019 : суспільно-географічні аспекти : матеріали міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців, 10–11 квітня 2019 р., Харків, 2019. С. 29–32.
14. **Суптело О. С.** До питання вивчення поняття урбаністичної ідентичності // Регіон–2019 : суспільно-географічні аспекти : матеріали міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців, 10–11 квітня 2019 р., Харків, 2019. С. 89–93.
15. **Суптело О. С.** Постіндустріальний розвиток міст в концепціях зарубіжних вчених // Регіональні проблеми України : географічний аналіз та пошук шляхів вирішення : матеріали VIII Всеукраїнської наук.-практ. конф. (з міжнародною участю), 3–4 жовтня 2019 р., С. 228–231.
16. **Суптело О. С.** Прояви постіндустріалізму в міському просторі (кейс Харків) // Четверті Сумські наукові географічні читання: матеріали наукової конференції, 11–13 жовтня 2019 р., Суми, 2019. С. 197–200.
17. **Суптело О. С.** Деіндустріалізація та неоіндустріалізація в концепції постіндустріального міста // Регіон–2019 : стратегія оптимального розвитку : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 16–17 жовтня 2019 р., Харків, 2019. С. 68–71.
18. **Суптело О. С.** Структурні трансформації населення постіндустріального міста (кейс Харків) // Регіон–2019 : стратегія оптимального розвитку : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 16–17 жовтня 2019 р., Харків, 2019. С. 192–195.
19. Niemets L., **Suptelo O.**, Lohvynova M., Kliuchko L., Telebienieva I. Peripheral-central migration as a component of the post-industrial development of the city (Case Kharkiv, Ukraine) // Proceedings of the 35nd International Business Information Management Association Conference (IBIMA) / Editor Khalid S. Soliman. 1–2 April, Seville, Spain, 2020. P. 4964–4974. (Особистий внесок здобувачки: визначено зв’язок між рівнем розвитку міста та інтенсивністю і напрямами міграційних потоків).

20. **Суптelo О. С.** Результати застосування соціологічних методів при дослідженні постіндустріального розвитку міст // Регіон–2020: суспільно-географічні аспекти : матеріали міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців, 2–3 квітня 2020 р., Харків, 2020. С. 28–31.
21. **Суптelo О. С.** Функціонально-просторове зонування «нових міст» // Регіон–2020: суспільно-географічні аспекти : матеріали міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців, 2–3 квітня 2020 р., Харків, 2020. С. 99–101.
22. **Суптelo О. С.** Прояви ідентичності мешканців постіндустріальних міст: міський та web-простір (робочий кейс Харків) // Каразінські читання (історичні науки): Тези доповідей 73-ї Міжнародної наукової конференції (м. Харків, 24 квітня 2020 р.). Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. С. 182–183.
23. **Суптelo О. С.** Міська політика постіндустріального періоду // Теоретичні та прикладні аспекти досліджень з біології, географії та хімії : матеріали III Всеукраїнської наукової конференції студентів та молодих учених, 30 квітня 2020 р., Суми, 2020. С. 134–136.
24. **Суптelo О. С.** Проблеми розвитку міста Харкова в період постіндустріальних трансформацій // Регіон–2020: стратегія оптимального розвитку : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 8–9 жовтня 2020 р., Харків, 2020. С. 182–185.
25. **Суптelo О. С.** Траекторія розвитку міської соціогеосистеми в період постіндустріального переходу // Актуальні проблеми регіональних досліджень: матеріали V Міжнар. науково-практичної інтернет-конференції, 11 грудня 2020 р., Луцьк, 2020. С. 47–50.
26. **Суптelo О. С.** Перцепційний портрет промислових районів міст, що трансформуються // П'яті Сумські наукові географічні читання: матеріали наукової конференції, 9–11 жовтня 2020 р., Суми, 2020. С. 166–170.

Наукові публікації, які додатково відображають результати дисертаційного дослідження

27. Husieva N., Kucherava G., **Suptelo О.** Concept of world cities: human-geographical approach. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Серія «Геологія. Географія. Екологія».* 2017. Вип. 47. С. 91–100

URL: <https://periodicals.karazin.ua/geoeco/article/view/10334/9861> (Особистий внесок здобувачки: проаналізовано досвід зарубіжних вчених, щодо суспільно-географічного дослідження глобальних міст)

- 28.Niemets L., **Suptelo O.**, Zavetnyi S., Redin V., Baynazarov A. Dynamics of the population number in global cities of the easteuropean region. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Серія «Геологія. Географія. Екологія»*. 2018. Вип. 48. С. 143–151. (*Web of Science*)

URL:

https://apps.webofknowledge.com/InboundService.do?product=WOS&Func=Frame&DestFail=http%3A%2F%2Fwww.webofknowledge.com&SrcApp=RRC&locale=ru_RU&SrcAuth=RRC&SID=F3y2oMamLOXOKwgCZ5I&customersID=RRC&mode=FullRecord&IsProductCode=Yes&Init=Yes&action=retrieve&UT=WOS%3A000438171500012 (Особистий внесок здобувачки: виконано групування міст Східно-Європейського регіону за показниками демографічного розвитку).

- 29.**Суптelo О. С.** Міста України в контексті концепції глобальних міст (демографічні аспекти). *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Географічні науки»*. 2018. Вип. 8. С. 135–141.

URL: <https://gj.journal.kspu.edu/index.php/gj/article/view/93/105>

- 30.Kravchenko K., Niemets K., Sehida K., Niemets L., **Suptelo O.** Methods and approaches of determining the boundaries of agglomerations (basic case Kharkiv region). *Часопис соціально-економічної географії*. 2020. Вип. 28. С. 5–16.

URL: <https://periodicals.karazin.ua/socecongeo/article/view/16000> (Особистий внесок здобувачки: проаналізовано досвід зарубіжних вчених, щодо методики визначення меж агломерацій)

- 31.**Suptelo O. S.**, Sehida K. Yu. Factors of post-industrial transformations of urban sociogeosystems (case Kharkiv). *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Геологія. Географія. Екологія»*. 2020. Вип. 53. С. 214–226. (Особистий внесок здобувачки: проведення та інтерпретація факторного аналізу основних показників соціально-економічного розвитку міста Харкова в період постіндустріальних трансформацій).

- 32.Niemets L., Husieva N., Sehida K., Krayniukov O., Lohvynova M., **Suptelo O.** Forced Internal Displacement In Ukraine: Realities, Socio-Economic Problems, Perspectives // Proceedings of the 33nd International Business Information Management Association Conference (IBIMA) / Editor Khalid S. Soliman. 10–11 April, Granada, Spain, 2019. P. 3064–3081 (*Scopus, Web of Science*)

URL : <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85074079582&origin=resultslist>

https://apps.webofknowledge.com/InboundService.do?product=WOS&Func=Frame&DestFail=https%3A%2F%2Fwww.webofknowledge.com&SrcApp=RRC&locale=ru_RU&SrcAuth=RRC&SID=F3y2oMamLOXOKwgCZ5I&customersID=RRC&mode=FullRecord&IsProductCode=Yes&Init=Yes&action=retrieve&UT=WOS%3A000503988804067 (*Особистий внесок здобувачки: картографування розподілу внутрішньо переміщених осіб територією України*).

Результати дисертаційної роботи повністю відображені в публікаціях.

На підставі вивчення тексту дисертації здобувачки, наукових праць здобувачки та Протоколу контролю оригінальності (перевірку наявності текстових запозичень виконано в антиплагіатній інтернет-системі Strikeplagiarism.com) встановлено, що дисертаційна робота виконана самостійно, текст дисертації не містить плагіату, а дисертація відповідає вимогам академічної добросовісності.

9. Апробація матеріалів дисертації.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження доповідались та обговорювались на міжнародних і всеукраїнських науково-практических конференціях та форумах, докторських школах та воркшопах, зокрема: International Business Information Management Conference (м. Севілья, Іспанія, 2018 р.); International Business Information Management Conference (м. Гранада, Іспанія, 2019 р.); «Регіон: суспільно-географічні аспекти» (м. Харків, 2019 р.); «Academic and Scientific Challenges in the 21st Century» (м. Харків, 2019 р.); “First International Doctoral Summer School in Urban Geopolitics: Urban Identities, Geopolitics and Urban Policy” («Перша міжнародна докторська літня школа з міської геополітики: міська ідентичність, геополітика та міська політика») (м. Харків, м. Краматорськ, 2019 р.); “International Summer School in Mass Displacement: focus on IDP’s in Post-Soviet Countries” («Міжнародна літня школа з масового переміщення: фокус на ВПО в пострадянських країнах») (м. Харків, 2019 р.); “CAT-ference 2019: 8th International Urban Geographies of Post-communist States Conference” (м. Белград, Сербія, 2019 р.); «Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення» (м. Херсон, 2019 р.); «Регіон: стратегія оптимального розвитку» (м. Харків, 2019 р.); International Business Information Management Conference (м. Мадрід, Іспанія, 2019 р.); «Регіон: суспільно-географічні аспекти» (м. Харків, 2020 р.); «Теоретичні та прикладні аспекти досліджень з біології, географії та хімії» (м. Суми, 2020 р.); «Місто й оновлення: «Як міста пам'ятають і як міста забивають» (м. Київ, 2020 р.); «Сумські наукові географічні читання» (м. Суми, 2019 р.); International Business

Information Management Conference (м. Гранада, Іспанія, 2020 р.); «Регіон: стратегія оптимального розвитку» (м. Харків, 2020 р.); «Сумські наукові географічні читання» (м. Суми, 2020 р.); International Business Information Management Conference (м. Севілья, Іспанія, 2020 р.); «Актуальні проблеми регіональних досліджень» (м. Луцьк, 2020 р.); а також у науково-популярному проекті Intellect Networking за темою «Місто перед викликами сучасності»; у воркшопі «Суспільно-географічна площа трансформації міського простору: дослідження об'єктів джентрифікації та реновації в сучасному Харкові» (2020 р.), та на практичних семінарах та воркшопах, пов'язаних з міжнародним міждисциплінарним проектом “Ukrainian geopolitical fault-line cities: urban identities, geopolitics and urban policy” спільно з університетом Осло (Норвегія), методичних семінарах і засіданнях кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна з питань теорії та практики суспільно-географічних досліджень.

10. Оцінка мови та стилю дисертації.

Матеріал дисертації викладено в логічній послідовності та доступно для сприйняття. Дисертація написана науковим стилем мовлення, структура дисертації відповідає алгоритму здійсненого авторкою дослідження. Зміст, структура, оформлення дисертації та кількість публікацій відповідають вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій».

11. Відповідність змісту дисертації спеціальності з відповідної галузі знань, з якої вона подається до захисту.

За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значимістю дисертаційна робота Суптело О. С. відповідає спеціальності 103 – Науки про Землю. Здобувачкою повністю виконано освітню та наукову складову освітньо-наукової програми «Науки про Землю» третього рівня вищої освіти.

12. Рекомендація дисертації до захисту.

Дисертаційна робота Суптело Ольги Сергіївни «Постіндустріальні трансформації міста Харкова: суспільно-географічні аспекти» є самостійним завершеним науковим дослідженням з актуальної проблематики. Вона містить оригінальні підходи до розробки теоретичних положень та вирішення практичних

завдань постіндустріальних трансформацій міст. У дисертації представлено нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, що мають вагоме значення для спеціальності 103 – Науки про Землю та можуть бути підґрунтям для розробки ефективних механізмів розвитку та трансформування міст у період постіндустріального переходу. Основні положення, висновки та рекомендації дисертації містять елементи наукової новизни, є повною мірою обґрунтованими та отримали належну апробацію на міжнародних та всеукраїнських конференціях, семінарах, круглих столах, форумах, докторських школах. Основні положення дисертаційної роботи повністю відображені у публікаціях здобувачки. Зміст дисертації відповідає визначеній меті, поставлені здобувачкою дослідницькі завдання повністю вирішенні, а мету дослідження досягнуто.

Зміст, структура й обсяг дисертації відповідають нормативним вимогам, передбаченим пунктом 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 року № 167).

Враховуючи високий рівень виконаного дослідження, актуальність обраної проблематики, наукову новизну результатів дисертації, їх наукове і практичне значення, результати фахового семінару кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства факультету геології, географії, рекреації і туризму Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна дисертація Суптело Ольги Сергіївни «Постіндустріальні трансформації міста Харкова: суспільно-географічні аспекти» рекомендується до захисту в спеціалізованій вченій раді для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 103 – Науки про Землю з галузі знань 10 – Природничі науки.

Рецензент:

декан факультету геології, географії, рекреації і туризму
Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна,
доктор географічних наук, професор

Віліна ПЕРЕСАДЬКО

Рецензент:

професор кафедри управління та адміністрування
заступник директора ННІ «Каразінська школа
бізнесу» Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна
доктор економічних наук, професор

Володимир РОДЧЕНКО

